

Vestfold Fylkeskommune
Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Stokke, 23.04.2012

HØRINGSUTTALELSE – MÅL, STRATEGIER OG RETNINGSLINJER I REGIONAL PLAN FOR BÆREKRAFTIG AREALPOLITIKK VESTFOLD (RPBA)

Jordvernforeningen i Vestfold viser til høringsforslaget for mål, strategier og retningslinjer for Regional plan for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold (RPBA) som er ute på høring med frist 27. april.

Jordvernforeningen i Vestfold oppfatter RPBA-prosessen som riktig og viktig for Vestfoldsamfunnet. Vi håper arbeidet vil lede fram til et dokument av stor verdi for planarbeidet i årene framover. Høringsforslaget vitner om mye og grundig arbeid. Jordvernforeningens kommentarer/forslag gjelder forhold hvor jordvernspørsmål er aktuelle.

Jordvernforeningen i Vestfold vil understreke at

- ***jordvern er en samfunnssak***
- ***matjord, dvs. dyrka og dyrkbar mark må forbeholdes produksjon av mat***

Vern av verdifulle landbruksressurser er trukket fram som 1 av 3 målområder i planalternativet. Det er bra, men i høringsforslaget fremstår dessverre jordvern bare som ett av mange hensyn. Jordvernforeningens høringsuttalelse kan sammenfattes i dette;

- ***vern av matjord må være et overordnet kriterium i RPBA og komme tydeligere fram i mål, strategier og retningslinjer.***

Planen tar høyde for en betydelig befolkningsvekst og omfattende arealbruk (14000 daa til bolig og 2700 daa til næringsformål (ekskl. landbruksnæringen)). Dette gir store arealkonflikter i et fylke som er en viktig del av Norges matkammer. Uten et tydeligere vern av matjord i RPBA, vil dagens gradvise nedbygging av dyrka og dyrkbar mark fortsette. "Knuse noen egg" har dette blitt kalt i en del informasjons- og debattmøter.

Vi har ikke råd til å knuse for mange egg. Globalt er det mange som sulter, og internasjonale matkriser oppstår stadig oftere. Høringsforslaget viser til FAO, FNs matvareorganisasjon, som sier i sin Rapport "Agriculture towards 2030/2050" at man i 2050 må ha doblet matproduksjonen for å brødfø verdens befolkning. *Derfor bør vi av etiske grunner og av hensyn til egen matsikkerhet opprettholde og helst øke selvforsyningsgraden.* Siden mål,

strategier og retningslinjer ble sendt ut på høring er dette vedtatt av Stortinget i vår nye landbruks- og matmelding. Den gir klare føringer for at vi skal opprettholde selvforsyningsgraden i Norge om lag på dagens nivå.

Derfor må RPBA sørge for å ta vare på så mye matjord, dvs. dyrka og dyrkbar mark som mulig i Vestfold. Og ikke bare det; RPBA må gi signaler om hvordan og hvor vi skal dyrke mer mat i Vestfold!

Et viktig poeng for RPBA-prosessen har vært basis i solid kunnskap. Som et ledd i dette ledet Fylkesmannens landbruksavdeling arbeidet med å klassifisere matjordene i Vestfold. Kun 1 % ble klassifisert som mindre egnet for produksjon av matkorn og poteter.

På denne bakgrunn må forvalteransvaret for en ikke fornybar ressurs som matjord komme tydeligere fram i denne planen. *Kunnskapene* har vi. Da gjenstår å vise nødvendige *holdninger* til å forholde seg til dem. Hvordan kan vi ta vår del av ansvaret og legge til rette for nok matproduksjon i Vestfold? Tenke globalt og handle lokalt må gjelde her!

Vi presisere at vi bruker begrepet *matjord* en del steder i dokumentet. Med det menes jord med potensial for matproduksjon, dvs både dyrka og dyrkbar mark.

Viljen til vern av matjord, både dyrka og dyrkbar mark, må synliggjøres tydeligere i planens ulike deler fordi matproduksjonen må økes.

Spesielle kommentarer til høringsforslaget

- for i større grad å synliggjøre verdi og betydning av matjordene i Vestfold og for å bidra til en enda mer bærekraftig forvaltning av den.

Dette må komme til uttrykk allerede i sammendraget. Vi vil foreslå følgende endringer:

Til *Utfordringer i arealpolitikken i Vestfold* (s 6).

Forslag til ny tekst under punktet *Sårbare, viktige kvaliteter og ressurser*:

Vestfold er Norges minste fylke (etter Oslo), men forvalter svært verdifulle arealer med uerstattelige verdier. Matjordene er landets beste og må utnyttes for matproduksjon til en voksende befolkning, og vårt særegne naturlandskap og våre rike kulturmiljøer må ivareta for rekreasjon og opplevelse.

Punktet bør plassere etter det første om *Alt vokser – men ikke arealene*.

Til *Samfunns mål 1* (s 7).

Her heter det bl a: "RPBA er forpliktende for kommuner og regionale myndigheter i forhold til arealplaner." Dette krever god forankring i kommunenes ulike ledd. Signaler kan tyde på at enkelte kommuner ikke uten videre aksepterer noe de oppfatter som innskrenkninger i

handlingsrom. Dersom dette er riktig, må planprosessen ha en strategi for å sikre at kommunene får eierskap til endelig plan, til en plan hvor kommunene selv er hovedaktører.

Til Samfunns mål 5 (s 7).

Forslag ny tekst:

Matjordarealet er økt og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturmiljøer er bevart.

Retningslinjene omfatter økt utnyttelse av produksjonsmulighetene for mat og forvaltning av en regional grønnstruktur med viktige miljøer og kvaliteter innen natur og landskap, kultur og historie, biologi og geologi.

Dette må også fanges opp i overskrift og tekst på s 40.

Kommentarer til kapittelet om utfordringer (s 12-17):

1 Alt vokser – men ikke arealene (s 12).

Befolkningsveksten globalt, nasjonalt og regionalt med økt behov for arealer til ulike formål krever at RPBA er tydeligere på at arealer skikket for matproduksjon krever særskilt vern. Jordvernforeningen ser klart utfordringen som ligger i å ta hensyn til både *jordvern, klima* og *boligbehov/bomiljø*. Som vi har uttalt i tidligere høring: Dette må innebære interessante utfordringer for forskjellige fagmiljøer. Men da må de få en "bestilling"!

5 Sårbare, viktige kvaliteter og ressurser (s 15).

Innledningsvis beskrives her behovene for og produksjonen av mat kortfattet og godt. Starten på annet avsnitt bør skrives om til *Matjord – en global ressurs*. Klassifiseringen av dyrka og dyrkbar mark i Vestfold som er utført i løpet av planprosessen, bør også være med og understreke hvilke arealverdier vi skal forvalte. - I en slik situasjon må RPBA uttrykke tydeligere nødvendigheten av et sterkt vern av matjord i Vestfold.

Kommentarer til de ulike kapitlene om Samfunns mål, strategier og retningslinjer (s18-55):

3 Arealstrategi for byer og tettsteder (s 26).

Jordvernforeningen støtter ideene om at byene i Vestfold må få utvikle seg som byer gjennom fortetting og transformasjon med fokus på bokvalitet. Utfordringen blir å få dette til uten å bygge ned mye produktiv mark som omgir dem. Det bør derimot drøftes om tettstedene skal utvikle seg til småbyer med servicetilbud omtrent som i byene. Disse stedene ligger ofte enda mer "i matfatet" enn byene. Til nå har arealutnyttelsen på disse stedene ofte vært dårlig.

Langsiktige utbyggingsgrenser synes som en god løsning. En forutsetning er at RPBA har klare bestemmelser for hvordan arealene innenfor disse grensene skal forvaltes med hensyn til *utnyttingstakt, -grad og -rekkefølge*. Eventuell matjord innenfor slike grenser må utnyttes til

sist. Erfaringene fra en del kommuner med langsiktige utbyggingsgrenser på Jæren viser at slike bestemmelser er avgjørende.

I skjæringen mellom jordvern, klimahensyn og bokvalitet, som også nevnt ovenfor, kan kanskje gode løsninger finnes ved ta å i bruk ikke produktive arealer i ytterområder av dagens byer og tettsteder, og om mulig vest for raet.

RPBA må inneholde kriterier for eventuelle ønsker om endring av omforente langsiktige utbyggingsgrenser.

4 Arealstrategi for næringsliv og arbeidsplasser (s 34-39).

Dette er et omfattende og viktig kapittel. Næringsområder av stor regional betydning er arealkrevende. Effektiv utnyttning må være et krav. Likeså at disse plasseres i områder med minst mulig matjord. Jordvernforeningen forventer at fylkeskommunen forholder seg til RPBAAs eget verdiklassifiseringskart av matjorda og bruker dette i konsekvensvurderinger knyttet til endelige plassering av framtidige næringsområder. En del av områdene som er listet opp i høringsutkastet krever mye omdisponering av matjord (se vedlagte kartutsnitt). Åskollen er et eksempel på foreslått regionalt næringsområde som har naturlig avgrensning mot matjordareal på alle kanter. Et annet eksempel er Torp Øst som i stor grad består av store sammenhengende og høyproduktive skogarealer, som er nødvendige arealreserver for matproduksjon. Se på Borgeskogen i Stokke som et godt eksempel på et næringsområde som ikke har "tatt av matfatet" og som har gode utvidelsesmuligheter. Slike områder finnes lettest på vestsiden av E18. Vi er også gjort kjent med at NHO Vestfold trekker fram Borgeskogen som en vellykket plassering av regionalt næringsområde i sin uttalelse.

Arealer med matjord er en hovedforutsetning for landbruk. Jordvernforeningen i Vestfold oppfatter landbruk som en del av det totale næringslivet. Dette må komme fram, men ikke på en negativ måte for utvikling av annet næringsliv. RPBA bør i denne sammenhengen også ha et mål for hvor mye matjord som Vestfold skal ha ved planperiodens slutt (jfr. den ny landbruks- og matmeldingas mål om å opprettholde selvforsyningsgraden om lag på dagens nivå).

Samfunns mål 5 (s 40).

Overskriften foreslås endret til: *Matjordarealet er økt, og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturmiljøer er bevart.*

Det tredje kulepunktet under *Utfyllende målbeskrivelse* er en faktaopplysning om Vestfolds jord. I denne sammenhengen foreslås teksten endret til: *Vestfolds matjord er av landets beste og sikret som kornkammer og grønnsakhage for Norge.*

Til annet avsnitt (s 41) som starter med *For landbruket* er det ---. Her bør omfanget av dyrkbar mark synliggjøres for å vise potensialet for økt matproduksjon. Siste setning om å sikre langsiktig vern av matjord utenfor de langsiktige utbyggingsgrensene, også dyrkbar jord og skog, er meget bra. Men her bør føyes til føringer for hvordan samme type arealer *innenfor* den langsiktige grensen skal forvaltes, bl a bestemmelser om *utnyttningstakt* og *rekkefølge*.

5.2 Retningslinjer: Bevaring av verdifulle landbruksområder (s 42).

Beskrivelser av situasjon og utviklingstrekk i høringsforslaget viser at befolkningsveksten globalt, nasjonalt og regionalt vil kreve betydelig økt matproduksjon. På en slik bakgrunn blir dette avsnittet for "slått". For Jordvernforeningen i Vestfold er dette ikke først og fremst en sak for landbruket som næring. Dette er en viktig sak for Vestfold-samfunnet og må komme tydelig fram i RPBA. Vi foreslår:

HENSIKT

Vestfolds verdifulle potensiale for produksjon av mat må sikres for dagens og for kommende generasjoner.

5.2.1 Første setning som nå.

Fra og med andre setning foreslås: Ved forvaltning av arealene utenfor de langsiktige utbyggingsgrensene skal hensynet til matproduksjon tillegges avgjørende vekt og omdisponering ikke tillates. På innsiden av de langsiktige utbyggingsgrensene skal arealene disponeres i henhold til rekkefølgebestemmelser. Omdisponering av matjord er kun aktuelt der andre viktige nasjonale og/eller regionale samfunnsinteresser tilsier det. Grunnlaget for vektleggingen ligger i RPBA's verdiklassifisering av matjord.

5.2.2 Kan beholdes som nå.

5.2.3 Ved enhver omdisponering av matjord skal et dobbelt så stort areal dyrkes opp.

5.2.4 Kommunene skal ha oppdaterte data og kart over areal dyrkbar mark. Potensielle nydyrkingsarealer skal fremkomme i kommuneplanen.

Presiseringene i punkt 5.2.1 og de nye punktene vil synliggjøre en forståelse av alvorret i matsituasjonen og bidra til nøkternhet i forbruket av matjord. (Dobbelt oppdyrkingsareal av forbrukt er nødvendig fordi nydyrket areal oftest er på dårligere bonitet og at det tar tid å komme i nærheten av samme produksjon.)

Til 5.3 Retningslinjer: Kulturmiljøer (s 43).

I et matproduksjonsperspektiv reagerer vi på siste kulepunkt under 5.3.2 om endring av pløyedybde, drenering e l. Dette punktet vil berøre betydelige arealer god dyrkamark. Dette vil lett medføre redusert drenering, som det allerede er stort etterslep på. Det vil på sikt kunne bety *redusert matberedskap* (jf samfunnssikkerhet) og *gjengroing* (jf et par kulepunkter ovenfor). Vi mener kulturminneloven ivaretar ønskede hensyn her og foreslår at kulepunktet sløyfes.

Til 6 Miljøvennlig og framtidsrettet transportsystem (s 45).

Tilrettelegging for bedre gang- og sykkelveier er positivt. Til nå har mange nye sykkelveianlegg langs bilveier krevd mye areal og ofte matjord. RPBA må forutsette at normene som skal brukes ved bygging av slike anlegg, gjennomgås for å få mest mulig matjordvennlige løsninger. Traseer på lite produktiv mark må foretrekkes.

Til 6.5 Retningslinjer parkeringsstrategi (s 51).

Parkeringsplasser for biler i tilknytning til næringsarealer, til større offentlige bygg og til trafikknutepunkt må i RPBA's tidsperspektiv ikke baseres på "en-etasjes-løsninger". Nest siste kulepunkt under punktet 6.5.4 må forsterkes ved at *bør* byttes ut med *skal*.

Til 8.3 Klimaendringer kan redusere mattryggheten osv (s 55).

At matforsyning også settes i beredskapssammenheng er positivt. Det bidrar til styrket jordvern. Et tredje kulepunkt foreslås tatt med:

Kommunene skal ha oppdaterte data og kart over areal dyrkbar mark. Potensielle nydyrkingsarealer skal fremkomme i kommuneplanen.

Kommentar til kapittel om effektmålene (s 56-58)

Til Effektmål 8 (s 57).

Dette punktet må også inneholde at bestemmelsene for *utbyggingsomfang*, *-takt* og *-rekkefølge* innenfor de langsikte utbyggingsgrensene blir fulgt opp.

Jordvernforeningen i Vestfold håper at fylkeskommunen lykkes i dette viktige planarbeidet og at kommunene i alle ledd tar *eierskap* til både videre prosess og endelig RPBA slik at den blir fulgt opp i praksis. Vi er klar over at arealutfordringene er store i et fylke som Vestfold. Noen av de gode bildene i høringsforslaget viser tydelig at byene og tettsteder ligger i eller i kanten av "matfatet". Det må være en spennende og interessant utfordring for mange forskjellige fagmiljøer!

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet!

Vennlig hilsen

Jordvernforeningen i Vestfold

Rolf Berg

leder

Mobil 90931168,

e-post: rs.berg@online.no

VEDLEGG: KARTUTSNITT OVER REGIONALE NÆRINGSOMRÅDER